

LI ČAJLD

JEDNOM U STO GODINA

Sa engleskog prevela
Marija Pavićević

**Čarobna
knjiga**

Za Džejn i Rut.
Moje pleme.

JEDAN

Grad je izgledao sićušno na karti Amerike. Bila je to tek bezazlena tačkica kraj puta poput crvene niti koji je vodio kroz centimetar potpuno praznog prostora na papiru. Ali izbliza i u stvarnosti tu je živelo milion i po ljudi. To je bila površina od preko dvesta šezdeset kvadratnih kilometara, od čega je osamsto deset hektara bilo pod zelenilom. Ovaj prostor je brojio stotinu i pedeset domaćinstava. Ovde se trošilo pola milijarde dolara godišnje, a gotovo isto toliko se slivalo u državnu kasu kroz poreze, takse i razna druga potraživanja. Taj grad je bio dovoljno veliki da njegovu policijsku upravu čini hiljadu dvesta pripadnika organa reda.

A bio je i dovoljno veliki da se organizovani kriminal razdvoji u dva koloseka. Zapadni deo grada vodili su Ukrajinci, a istočni deo Albanci. Granična linija među njima pomerana je kao i kod kongresnog distrikta. Zvanično bi trebalo da ide duž Glavne ulice, koja se spuštala od severa ka jugu i delila grad napola, ali je zapravo vijugala i izvijala se ulevo i udesno, obuhvatajući i isključujući određene blokove i delove nekih naselja, gde god se smatralo da su istorijski presedani opravdavali određene okolnosti. Tokom pregovora, odnosi su bili zategnuti. Vodili su se mali ratovi za teritoriju. Vladala je napetost. Međutim, na kraju je postignut dogovor. Ispostavilo se da se taj dogovor poštuje. Obe strane su se sklanjale jedna drugoj s puta. Prilično dugo nije došlo do značajnijih sukoba među njima.

Sve do jednog majskog jutra. Vođa ukrajinske bande je parkirao auto u Glavnoj ulici i pošao na istok, zašavši na albansku teritoriju. Sam-samcat. Imao je pedeset godina i bio je građen kao bronzana statua nekog starog junaka, onako visok, snažan i stamen. Sebe je nazivao Gregori, jer je to bio najpribližniji izgovor njegovog pravog imena koji su Amerikanci uspevali da prevale preko jezika. Nije bio naoružan i nosio je uske pantalone i usku majicu da to i pokaže. Nije imao ništa u džepovima. Ništa skriveno. Osvrtao se levo i desno, duboko zadirući na neprijateljsku teritoriju, zaputivši se u jedan zabačen blok, pošto je znao da Albanci tu vode posao iz kancelarija u zadnjem delu jedne strugare.

Od trenutka kada je prekoračio graničnu liniju, sve vreme su ga pratili. Stizale su dojave o njegovom kretanju, pa ga je, kada je stigao, dočekalo šest prilika koje nisu progovarale, sve stojeći nepomično u polukrugu između trotoara i kapije strugare. Ličili su na šahovske figure u položaju odbrane. Stao je i odaljio ruke od tela. Polako se okrenuo, napravio pun krug, sve vreme držeći ruke raširene. Uske pantalone, uska majica. Nigde ispupčenja. Nigde izbočina. Nigde noža. Bez puške. Nenaoružan pred šestoricom koji to nesumnjivo nisu bili. Ipak, nije bio zabrinut. Napad bez povoda nije bio potez koji su Albanci hteli da povuku. Znao je to dobro. Pravila ponašanja su se poštovala. Maniri su maniri.

Jedna od tih šest nemih prilika zakoračila je prema njemu, što je donekle bio potez kojim su hteli da ga zaustave, ali i znak da su spremni da ga saslušaju.

Gregori im se obratio: „Moram da razgovaram sa Dinom.“

Dino je bio šef albanske mafije.

„Zašto?“, odvratio je onaj tip.

„Imam neke informacije.“

„O čemu?“

„O nečemu što treba da zna.“

„Daću ti broj telefona na koji možeš da ga pozoveš.“

„O ovome mora da se priča licem u lice.“

„Mora li to odmah?“

„Mora.“

Taj čovek je ćutao nekoliko trenutaka, a onda se okrenuo i pognuvši se prošao kroz metalni okvir na kome su vrata na vertikalno rolanje bila spuštena nisko. Preostala petorica su stala bliže jedan drugome da popune prazninu koju je šesti ostavio za sobom. Gregori je čekao. Ona petorica su ga posmatrala, pomalo obazrivo, pomalo oduševljeno. Bila je to situacija koja se gotovo nikada ne dešava. Možda jednom u životu. Jednake šanse su da ugledate jednoroga. Šef one druge strane. I to ovde. Pregovori su se do tada vodili na neutralnoj teritoriji, na terenu za golf daleko van grada, sa druge strane auto-puta.

Gregori je čekao. Pet beskrajnih minuta kasnije ponovo je ugledao onog tipa kako izlazi na vrata za osoblje. Ostavio ih je otvorena. Dao mu je znak da krene za njim. Gregori je tako i učinio i zakoračio u tu prostoriju. Unutra je mirisalo na tek posečenu borovinu i čulo se režanje testere.

Onaj tip mu je rekao: „Moramo da proverimo da li si ozvučen.“

Gregori je klimnuo glavom i skinuo majicu. Torzo mu je bio snažan, mišićav i maljav. Nije bilo bubice. Onaj tip je pregledao i rubove Gregorijeve majice, a onda mu ju je vratio. Gregori se obukao i provukao prste kroz kosu.

Tip mu je rekao: „Ovuda.“

Poveo je Gregorija kroz šupu od salonita. Za njima su pošla i ona petorica. Došli su do jednostavnih metalnih vrata. Iza njih se nalazila prostorija bez prozora, uređena kao kancelarija za sastanke. Četiri stola od laminata bila su zbijena jedan do drugog u red, kao barijera. Na stolici na sredini drugog kraja prostorije sedeo je Dino. Bio je mlađi od Gregorija godinu-dve i niži za

tri-četiri centimetra, ali je bio plećatiji. Imao je crnu kosu i ožiljak od noža na levoj strani lica, čiji je kraći deo sezao iznad obrve, a duži se spuštao niz obraz do brade, kao izvrnut znak uzvika.

Tip koji je do tada vodio priču izvukao je stolicu za Gregorija naspram Dina, a onda je obišao stolove i seo sa Dinove desne strane, kao vojnik odan svom nadređenom. Ona petorica su se razdvojila, pa su trojica sela sa jedne strane, a dvojica sa druge. Gregori je sedeo sam sa svoje strane stola posmatrajući sedam bezizraznih lica. U početku niko nije progovarao. Na kraju je Dino upitao: „Čemu dugujem ovu čast?“

Maniri su maniri.

„Grad će dobiti novog policijskog komesara“, rekao je Gregori.

„Znam“, odvratio je Dino.

„Postaviće ga neko iznutra.“

„Znam“, ponovio je Dino.

„Obećao je da će nas uništiti, i vas i nas.“

„Znam i to“, rekao je Dino po treći put.

„Imamo špijuna u njegovoj kancelariji.“

Dino nije rekao ništa. To nije znao.

Gregori je nastavio: „Naš špijun je pronašao tajni fajl na eksternom hard-disku skrivenom u fioci.“

„Kakav fajl?“

„Sa operativnim planom pomoću kog namerava da nas uništi.“

„Pa kakav je to plan?“

„Nije detaljan“, odgovorio je Gregori. „Izgleda nedovršeno. Ali on nema razloga za brigu. Jer iz dana u dan i iz nedelje u nedelju uklapa sve više delova slagalice. Jer mu neprekidno dolaze informacije iznutra.“

„Odakle?“

„Naš špijun je dugo i uporno pretraživao i pronašao jedan fajl koji se razlikuje.“

„Po čemu se razlikuje?“

„U njemu je spisak.“

„Kakav spisak?“

„Spisak doušnika kojima policija najviše veruje“, odgovorio je Gregori.

„I?“

„Na tom spisku su četiri imena.“

„I?“

„Dvojica su bili moji ljudi“, rekao je Gregori.

Zavladao je tajac.

Na kraju je Dino progovorio: „Šta si uradio s njima?“

„Možeš da zamisliš.“

Ponovo je zavladao tajac.

Dino ga je zatim upitao: „Zašto mi sve ovo pričaš? Kakve to veze ima sa mnom?“

„Ona druga dvojica na spisku su tvoji ljudi.“

Muk.

Gregori mu je kazao: „U istom smo sosu.“

Dino ga je upitao: „Ko su oni?“

Gregori je izgovorio njihova imena.

Dino je na to rekao: „Zašto si mi rekao za njih?“

„Zato što imamo dogovor“, rekao je Gregori. „Ja sam čovek od reči.“

„Tebi bi potpuno odgovaralo da ja potonem. Onda bi vodio ceo grad.“

„Odgovaralo bi mi samo na papiru“, odvratio je Gregori. „Odjednom sam shvatio da bi trebalo da budem srećan postojećim stanjem. Gde bih našao dovoljno ljudi od poverenja da vode tvoje poslove? Očito je da ne mogu da ih nađem dovoljno ni da vodim svoje.“

„A očito ne mogu ni ja.“

„Ratovaćemo nekog drugog dana. Danas ćemo poštovati dogovor. Žao mi je što sam ti doneo ove sramne vesti. Ali i sâm sam se obrukao. Pred tobom. Nadam se da se i to donekle računa. U istom smo sosu.“

Dino je klimnuo glavom. Nije ništa rekao.

Gregori je dodao: „Imam jedno pitanje.“

„Onda ga postavi“, odvratio je Dino.

„Da je špijun tvoj, a ne moj, da li bi mi sve ovo rekao kao što sam ja tebi?“

Dino je dugo ćutao.

Potom je rekao: „Da, i to iz istih razloga. Imamo dogovor. A ako već obojica imamo ljude iz svojih redova na tom njihovom spisku, onda ni ti ni ja ne bi trebalo da žurimo i da se izglupiramo.“

Gregori je klimnuo glavom i ustao.

Čovek sa Dinove desne strane je ustao da ga isprati.

Dino je upitao: „Jesmo li sada bezbedni?“

„Sa moje strane jesmo“, odgovorio je Gregori. „To ti garantujem. Još od šest sati jutros. Imamo čoveka u gradskom krematorijumu. Duguje nam novac. Bio je raspoložen da danas malo ranije založi vatru.“

Dino je klimnuo glavom ne rekavši ništa.

Gregori je zatim upitao: „Jesmo li bezbedni sa tvoje strane?“

„Bićemo“, rekao je Dino. „Do večeras. Imamo svog čoveka u fabrici za drobljenje automobila. I on nama duguje novac.“

Onaj čovek koji je sedeo sa Dinove desne strane otpratio je Gregorija kroz prostranu šupu do kapije sa nisko spuštenim vratima ka blistavoj svetlosti majskog jutra.

U istom trenutku Džek Ričer se nalazio sto deset kilometara odatle, u *Grejhaundovom* autobusu, na međudržavnom auto-putu. Sedeo je

pozadi, sa leve strane, pored prozora, tačno iznad točka. Niko nije sedeo pored njega. Ukupno je bilo dvadeset devet putnika. Šarolika grupa. Ništa posebno. Osim jedne situacije, koja je bila pomalo zanimljiva. Sa druge strane prolaza, jedan red ispred njega, neki čovek je spavao pognute glave. Seda kosa mu je već toliko porasla da je trebalo da se šiša, a i koža mu je bila bledosiva i visila je kao da je mnogo smršao. Imao je oko sedamdeset godina. Nosio je kratku plavu jaknu sa rajskeršlusom. Od nekakvog debelog pamuka. Možda je vodootporna. Iz džepa mu je virila debela koverta.

Ričer je prepoznao tu vrstu koverta. Već je viđao takve. Ponekad je, kad bi neko obio bankomat, morao da uđe u poslovnicu banke i podigne novac na šalteru, direktno od bankara. Bankar bi ga pitao koliki iznos želi da podigne, a on bi pomislio da, ako već ne može da se uzda u bankomat, onda bi možda trebalo da uzme poveću svotu, da ne rizikuje, pa bi tražio dva ili tri puta više nego inače. Podosta novca. Onda bi ga bankar upitao da li hoće da mu novac stavi u kovertu. Ričer bi ponekad rekao da hoće, čisto reda radi, i onda bi tutnuo svežanj novčanica upravo u onakvu kovertu kakva je virila iz džepa čoveka koji je spavao. Isti debeli papir, ista veličina, iste dimenzije, isto izbočen iznutra, iste težine. Nekoliko stotina dolara ili nekoliko hiljada, zavisno od kombinacije novčanica.

Nije samo Ričer spazio tu kovertu. Video ju je i tip koji je sedeo tačno ispred njega. Bilo je očigledno. Videlo se da mu je to privuklo pažnju. Uporno je bacao pogled na tu stranu, preko prolaza, u kovertu. Bio je to mlad i mršav momak masne kose, sa jarećom bradicom. Imao je dvadeset i neku i nosio je jaknu od teksasa. Do juče dete. Bacao je pogled, razmišljao, kovao planove. Oblizivao se.

Autobus se nije zaustavljao. Ričer je pomalo gledao kroz prozor, pomalo u kovertu, a malo i u momka koji je gledao kovertu.

Gregori je izašao iz garaže u Glavnoj ulici i odvezao se do bezbedne ukrajinske teritorije. Njegove kancelarije bile su smeštene u zadnjem delu taksi-kompanije, preko puta zalagaonice i agencije za jemstvo, što je sve bilo njegovo vlasništvo. Parkirao je auto i ušao. Njegovi najpouzdaniji ljudi su ga čekali tamo. Njih četvorica, svi slični jedan drugome, ali i njemu samom. Nisu bili ni u kakvom srodstvu u onom tradicionalnom smislu, ali dolazili su iz istih gradova, sela i zatvora, tamo u svojoj domovini, što je verovatno bilo još bolje.

Svi su gledali u njega. Četiri lica, osmoro razrogačenih očiju, a samo jedno pitanje.

Na koje je odgovorio.

„Uspeo sam“, rekao je. „Dino je progutao celu priču. Da vam pravo kažem, to je jedan glupi magarac. Mogao sam da ga ubedim i da je crno belo. Dvojica koju sam pomenuo su gotova. Biće mu potreban dan da se reorganizuje. Prilika nam kuca na vrata, drugovi. Imamo otprilike dvadeset četiri sata. Jedan bok im je nezaštićen.“

„Eto kakvi su Albanci“, rekao je čovek koji je njemu samom bio desna ruka.

„Gde si poslao onu našu dvojicu?“

„Na Bahame. Jedan vlasnik kazina nam duguje novac. Ima lep hotel.“

Zeleni saobraćajni znaci na rubu auto-puta ukazivali su da se približavaju gradu. To će biti prvo zaustavljanje tog dana. Ričer je posmatrao kako momak sa jarećom bradicom razrađuje svoj plan. Postojale su dve nepoznate. Da li čovek sa kovertom namerava tu da izađe? Ako ne, da li će ga možda probuditi usporavanje autobusa, skretanje i trzanje?

Ričer je sve to posmatrao. Autobus je krenuo prema isključenju. Državni auto-put sa četiri trake ih je vodio ka jugu kroz ravnicu vlažnu od nedavne kiše. Putovanje je teklo bez problema. Gume su šuštale. Čovek sa kovertom se nije budio. Momak sa bradicom je i dalje motrio na njega. Ričer je pretpostavio da je momak već skovao plan. Zapitao se koliko je taj plan dobar. Najpametnije bi mu bilo da ga što pre odžepari, da dobro sakrije kovertu i da izađe čim autobus stane. Čak i da se čovek probudi pre stajališta, isprva će verovatno biti zbunjen. Možda čak neće ni primetiti da nema kovertu. Bar ne odmah. Čak i da primeti, zašto bi odmah pomislio da je ukradena? Pre će pomisliti da je ispala. Verovatno bi je nekoliko minuta tražio unaokolo, na sedištu, ispod njega, prvo svog, a potom i onog ispred, jer ju je možda šutnuo u snu. Tek posle svega toga bi počeo da se zapitano osvrće oko sebe. Do tada će se autobus zaustaviti, pa će ljudi poustajati i početi da ulaze i izlaze. Prolaz će biti zakrčen. Momak s bradicom bi mogao da se izvuče bez problema. To bi bio dobar plan.

Da li je to momak znao?

Ričer to nikada nije saznao.

Čovek sa kovertom se prerano probudio.

Autobus je usporio, a onda se uz škripu kočnica zaustavio kako bi napravili kratku pauzu. Čovek je trgnuo glavom, zatrepao, uhvatio se za džep i gurnuo kovertu dublje, tako da niko ne može da ga vidi.

Ričer se zavalio na sedištu.

I momak sa jarećom bradicom se zavalio.

Ubrzo su nastavili put. Sa obe strane puta prostirala su se polja, ovlaš prošarana svetlozelenom bojom proleća. Zatim su naišle prve prodavnice, radnje sa poljoprivrednom mehanizacijom, a onda i sa automobilima domaće proizvodnje, i sve to na nepreglednim hektarima, prekrivenim stotinama sjajnih mašina pod zastavama i

dekorativnim zastavicama za proslave. Zatim su naišli kompleksi zgrada, a onda i ogroman supermarket izvan grada. Utom se ukazao i sam grad. Četiri trake su se suzile u dve. U daljini su se videle više zgrade. Međutim, autobus je skrenuo ulevo i počeo da kruži, držeći se na učtivoj udaljenosti od naselja sa skupim vilama, sve dok posle oko šeststo metara nisu stigli do stajališta. Bilo je to prvo zaustavljanje tog dana. Ričer je ostao na svom sedištu. Njegova karta je važila do kraja linije.

Čovek sa kovertom je ustao.

Kao da je klimnuo glavom sam sebi, podigao pantalone, a jaknu povukao naniže. Svi stariji ljudi to rade kada treba da izađu iz autobusa.

Zakoračio je u prolaz i krenuo napred. Nije nosio nikakvu torbu. Putovao je sâm i bez prtljaga. Seda kosa, plava jakna, jedan džep pun, drugi prazan.

Momak sa jarećom bradicom skovao je novi plan.

Sinulo mu je sasvim iznenada. Ričer je skoro mogao da vidi kako se zupčanici u njegovoj glavi okreću. Kako se nižu ideje. Sled zaključaka zasnovanih na nizu pretpostavki. Autobuske stanice nikada nisu u finom delu grada. Vrata za izlaz vode na ulice sirotinjskih naselja, pred zadnji deo neke zgrade, u nenastanjene blokove, možda na parking na kome se plaćanje odvija bez službenika. Tu su obično slepe krivine ili trotoari na kojima nema ni žive duše. Dvadesetogodišnjak će da napadne sedamdesetogodišnjaka. Biće to udarac s leđa. Klasičan napad i pljačka. To se stalno dešava. Koliko je onda teško to izvesti?

Momak sa jarećom bradicom je poskočio i požurio niz prolaz za čovekom sa kovertom držeći se na odstojanju od dva metra.

Ričer je ustao i krenuo za obojicom.